

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาล
ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย

Factors Related to the Intention to Implement Evidence-Based Practice
by Nurses in University Hospitals

ปานพวง ศรีทิพย์^{1*}, อภิรดี นันทคุงวัฒน์², เพชรสนีย์ ทังเจริญกุล²

Panupong Sritip^{1*}, Apiradee Nantsupawat², Petsunee Thungjaroenkul²

โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{1*}, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่²

Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital^{1*}, Faculty of Nursing, Chiang Mai University²

(Received: October 18, 2023; Revised: November 4, 2023; Accepted: March 13, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตั้งใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย จำนวน 393 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากคอร์เทียสโต และคณะ (Kortteisto, Kaila, Komulainen, Mäntyranta, & Rissanen, 2010) แบ่งเป็นด้านความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ด้านทัศนคติต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ด้านบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index (CVI)) ของทุกด้านเท่ากับ 1 และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.90, 0.70, 0.80 และ 0.70 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

ผลการวิจัย พบว่า พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Mean = 5.48, S.D. = 1.01) มีระดับการรับรู้บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อยู่ในระดับสูง (Mean = 5.57, S.D. = 0.97) มีระดับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 4.06 S.D. = 0.45, Mean = 4.68, S.D. = 1.18 ตามลำดับ) และทัศนคติต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) ผลการศึกษานี้ เป็นแนวทางให้ผู้บริหารการพยาบาลสนับสนุนให้พยาบาลเกิดความตั้งใจรวมถึงการสร้างทัศนคติ และการส่งเสริมความสามารถของบุคลากรพยาบาลในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ปัจจัย, ความตั้งใจ, หลักฐานเชิงประจักษ์, พยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย

*ผู้ให้กรติดต่อ: ปานพวง ศรีทิพย์ e-mail: panupong.sr@cmu.ac.th

Abstract

This descriptive correlational study aimed to examine the intention and factors related to the implementation of evidence-based practice among 393 nurses working in university hospitals. The data collection tools included a questionnaire adapted from Korteisto et al. (2010), covering the intention to use evidence-based practice, attitude toward evidence-based practice, subjective norms regarding evidence-based practice, and perceived behavioral control over evidence-based practice. The Content Validity Index (CVI) for all aspects was 1, indicating excellent content validity. Data analysis was conducted using descriptive statistic and Spearman correlation coefficients.

The research findings indicated that professional nurses working in university hospitals had a positive attitude toward evidence-based practice (Mean= 5.48, S.D. = 1.01). They exhibited a high level of subjective norms regarding evidence-based practice (Mean = 5.57, S.D. = 0.97). Their perceived ability to control and their intention to use evidence-based practice were at a moderate level (Mean = 4.06, S.D. = 0.45, Mean = 4.68, S.D. = 1.18, respectively). Attitude toward evidence-based practice, subjective norms regarding evidence-based practice, and perceived behavioral control over evidence-based practice were significantly positively correlated with the intention to use evidence-based practice among nurses ($p\text{-value} < 0.01$). This study provides guidelines for nursing administrators to support nurses in developing intentions, fostering attitudes, and promoting the ability of nursing staff to apply evidence-based practice continuously.

Keywords: Factors, Intention, Evidence-Based Practice, in University Hospital Nurses

บทนำ

การปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Nursing Practice) เป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการพยาบาลยุคใหม่ เป็นกระบวนการบูรณาการหลักฐานที่ดีที่สุดที่มีอยู่ สอดประสานกับความเชี่ยวชาญทางคลินิกและความต้องการของผู้ป่วยเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ (Naz & Ganaie, 2024) ผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดประเด็นหรือปัญหาทางคลินิก 2) การสืบค้นและรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์ 3) การประเมินคุณภาพหลักฐานเชิงประจักษ์ 4) การประยุกต์ใช้ข้อมูลจากหลักฐานเชิงประจักษ์การติดตาม และ 5) ประเมินผลของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Steglitz, Warnick, Hoffman, Johnston, & Spring, 2015) ผลของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทำให้ผู้ป่วยลดอัตราการติดเชื้อ (Zegers, Hesselink, Geense, Vincent, & Wollersheim, 2016) ลดสภาวะการเจ็บป่วย ระยะเวลารอนอนโรงพยาบาล เกิดความปลอดภัยและลดอัตราการเสียชีวิต (Jylha, Oikarainen, Perala, & Holopainen, 2017)

การค้นหาวรรณกรรมและหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในกระบวนการพยาบาล จะช่วยเสริมสร้างทักษะ ความเชื่อมั่น ความมั่นใจและความเชี่ยวชาญแก่พยาบาลในการดูแลผู้ป่วย เกิดการตัดสินใจและเลือกวิธีการที่ดีและทันสมัยมาใช้ในการพยาบาล ซึ่งจะส่งผลทำให้องค์การลดค่าใช้จ่าย เกิดความคุ้มค่า คุ้มทุน และเกิดการพัฒนาทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน (Alatawi et al., 2020; Jylha, Oikarinen, Perala, & Holopainen, 2017)

โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยจัดเป็นหน่วยบริการด้านสุขภาพระดับศูนย์ความเป็นเลิศ เป็นโรงเรียนแพทย์ และเป็นศูนย์การรักษาเฉพาะโรค เช่น ศูนย์โรคหัวใจ ศูนย์มะเร็ง ศูนย์อุบัติเหตุ ศูนย์ปลูกถ่ายอวัยวะ เป็นต้น (สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2550) จากการทบทวนการศึกษาที่ผ่านมาในต่างประเทศพบว่า ระดับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพบได้ทั้งในระดับสูง (Atakro et al., 2020) ปานกลาง (Haluza, Jungwirth, & Gahbauer, 2021; Hashish & Alsayed, 2020; Shrestha, Deoisres, & Khumyu, 2018) และต่ำ (Dessie, Jara, Alem, Mulugeta, Zewdu, & Wagn, 2017; Li & Zhu, 2019; Yoo, Kim, Kim, JKim, & Ki, 2019) สำหรับประเทศไทยพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (กิตติยรัตน์ ต้นสุวรรณ, นันทวัน สุวรรณรูป และนันทิยา วัฒนาย, 2562) และระดับต่ำ (ธีรารักษ์ นำภานนท์, วิลาวัลย์ พิเชียรเสถียร และอุษณีย์ จินตะเวช, 2558; ศศิวิมล ศิริรักษ์, ทศนี ประสพกิตติคุณ และอาภาวรรณ หนูคง, 2559) สะท้อนให้เห็นว่าการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยยังไม่มากนัก ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้อ้างอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ คือ ความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Kortteisto, Kaila, Komulainen, Mäntyranta, & Rissanen, 2010; Guo, Berkshire, Fulton, & Hermanson, 2017)

ไอเซค เอจเซน (Icek Ajzen) (Ajzen, 1991) ผู้พัฒนาทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The Theory of Planned Behavior (TPB)) ได้กล่าวถึงการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล (Individual's Behaviors) ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรม (Behavioral Intention) โดยความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมเป็นผลลัพธ์ด้านแรงจูงใจที่เป็นผลมาจากปัจจัยจูงใจหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ทศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (Attitude Toward the Behavior) 2) บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และ 3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมการแสดงพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ซึ่งปัจจัยด้านทศนคติที่มีต่อพฤติกรรม หมายถึง ผลลัพธ์ที่มาจากความเชื่อและการประเมินผลที่เกิดจากแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ อธิบายได้ว่าหากบุคคลมีความเชื่อว่าการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า ก่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านบวกก็จะแสดงถึงการมีทศนคติที่ดีต่อการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ทำให้บุคคลเกิดความตั้งใจและนำไปสู่การปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ ออกมา (ภาคย์ ชูชื่น, 2557) จากการทบทวนการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ทศนคติมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกและเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจแสดงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Ajzen, 1991) โดยพบว่า ทศนคติมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการบูรณาการหลักฐานการวิจัยและการตัดสินใจทางคลินิกของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Cote, Gagnon, Houme, Abdeljelil, & Gagnon, 2012) และทศนคติเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจในการใช้แนวทางปฏิบัติทางคลินิกของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Kortteisto, Kaila, Komulainen, Mäntyranta, & Rissanen, 2010) นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจของผู้บริหารในการใช้การบริหารจัดการตามหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Guo, Berkshire, Fulton, & Hermanson, 2017)

สำหรับปัจจัยด้านบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง หมายถึง การรับรู้ถึงแรงผลักดันและความคาดหวังจากสังคมรอบข้าง ที่ต้องการให้บุคคลกระทำหรืองดการกระทำในเรื่องหรือประเด็นนั้น ๆ และทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตาม ความประสงค์ของบุคคลที่มีสำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ (Ajzen, 1991) หรือกล่าวได้ว่าหากบุคคลนั้น ๆ รับรู้ถึงความคาดหวัง ที่มาจากบุคคลที่มีความสำคัญแล้วเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมตามความประสงค์ของบุคคลสำคัญ แสดงว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีความตั้งใจในการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมออกมา (อนุวัตร จุลินทร, ดุษฎี โยเหลา และพีชรัตน์ ไสยสมบัติ, 2562) จากการทบทวนการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเป็นปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกและเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจแสดงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการใช้ หลักฐานเชิงประจักษ์ (Ajzen, 1991) โดยพบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติกับความตั้งใจของพยาบาลในการบูรณาการการใช้หลักฐานการวิจัยและการตัดสินใจทางคลินิก (Cote, Gagnon, Houme, Abdeljelil, & Gagnon, 2012) และเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจในการใช้แนวทางปฏิบัติทางคลินิก ของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Kortteisto, Kaila, Komulainen, Mäntyranta, & Rissanen, 2010) ส่วนปัจจัยด้าน การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้ถึงระดับความยากหรือง่ายในการที่จะกระทำ หรือ แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งเป็นผลมาจาก 1) ความเชื่อในการควบคุม (Control Belief) หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัย สันับสนุน ปัจจัยอุปสรรค รวมทั้งโอกาสในการที่บุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ตามที่กำหนดไว้ และ 2) การรับรู้ระดับ อำนาจการควบคุม (Perceived Power of Control) เป็นการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมหรือจัดการกับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยอุปสรรคในการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา ซึ่งปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุม พฤติกรรมมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกและเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจแสดงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้าน การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Ajzen, 1991) ซึ่งพบว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจของพยาบาลในการบูรณาการ การใช้หลักฐานการวิจัยและการตัดสินใจทางคลินิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Cote, Gagnon, Houme, Abdeljelil, & Gagnon, 2012) และยังเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจในการใช้แนวทางปฏิบัติทางคลินิกของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Kortteisto, Kaila, Komulainen, Mäntyranta, & Rissanen, 2010)

โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือมุ่งเน้นการดำเนินงานทั้งทางด้านการศึกษา การวิจัย และการให้บริการ ด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ มุ่งมั่นพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพ การบูรณาการการรักษาพยาบาลที่เป็นเลิศ การศึกษาวิจัยด้านสุขภาพที่มุ่งความสำเร็จสู่ระดับสากล การเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรและระบบการทำงานในองค์กร รวมทั้งรองรับผู้ป่วยที่ส่งต่อและต้องการรักษาโรคที่มีความซับซ้อน อยู่ในภาวะวิกฤตที่คุกคามต่อชีวิตหรือต้องใช้เทคโนโลยี ด้านการรักษาพยาบาลที่ทันสมัยมากขึ้น ในด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ฝ่ายการพยาบาลทุกโรงพยาบาลในโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือได้สนับสนุนให้มีการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การทำวิจัย ซึ่งประเด็นความท้าทายที่สำคัญ เช่น การกำหนดแผนและนโยบายด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจน การลดอุปสรรคของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการ ปฏิบัติการพยาบาลประจำวัน เช่น การสร้างการยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้กับพยาบาลในการให้การพยาบาลโดยใช้หลักฐาน เชิงประจักษ์ของพยาบาล การจัดสรรด้านเวลาและการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือ, 2565) โดยเฉพาะการเสริมสร้างสมรรถนะของพยาบาลในการใช้หลักฐาน

เชิงประจักษ์ซึ่งพบว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ศศิวิมล ศิริรักษ์, ทศนี ประสพกิตติคุณ และอาภาวรรณ หนูคง, 2559) นอกจากนั้นยังพบว่าทักษะการค้นหาและทบทวนหลักฐานเชิงประจักษ์ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ธีรารักษ์ นำภานนท์, วิลาวัณย์ พิเชียรเสถียร และ อุษณีย์ จินตะเวช, 2558) ซึ่งสถานการณ์จริงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย พบว่า พยาบาลผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้และสะสมประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง ระดับการส่งเสริมความรู้จากหน่วยงานค่อนข้างน้อย พบข้อจำกัดด้านเวลา สมรรถนะการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในหน่วยงาน เป็นต้น (โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือ, 2565) จากความสำคัญเกี่ยวกับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บริบทสำคัญ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยและสถานการณ์การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย อีกทั้งจากการทบทวนการศึกษาที่ผ่านมายังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจของพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยที่มีต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาล ซึ่งประโยชน์จากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ผู้บริหารทางการพยาบาลสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการส่งเสริมความตั้งใจของพยาบาลในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

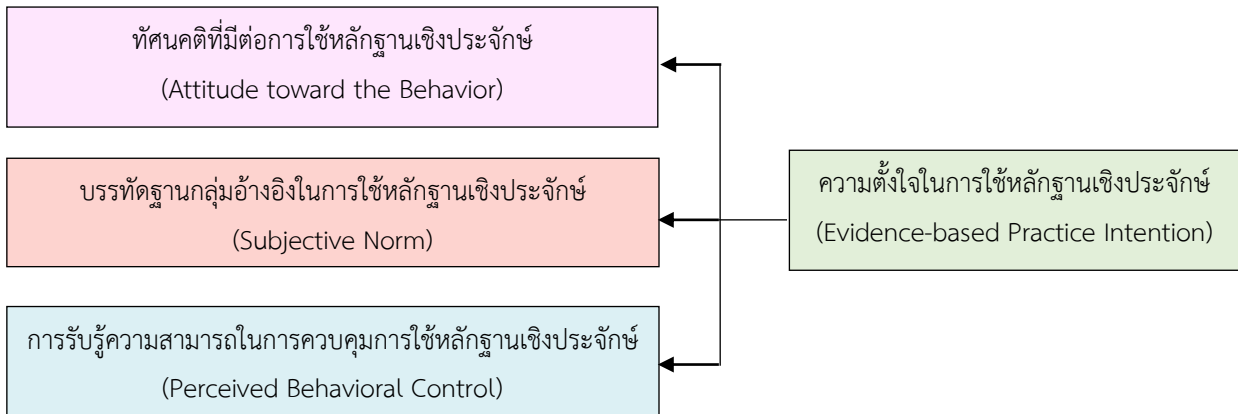
1. เพื่อศึกษาความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์กับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย

สมมติฐานการวิจัย

ทัศนคติต่อใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของเอจเซน (Ajzen, 1991) มาใช้เป็นกรอบการศึกษาความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้ทัศนคติของพยาบาลที่มีต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงของพยาบาลในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมของพยาบาลการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจของพยาบาลในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (Descriptive Correlational Research) ดำเนินการศึกษาระหว่างวันที่ 1-15 ธันวาคม พ.ศ. 2565 ณ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย เขตภาคเหนือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พยาบาลระดับปฏิบัติการ ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือจำนวน 2,951 ราย
กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของยามานะ (Yamane, 1973, อ้างใน บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2550) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 กำหนดความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 352 คน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 393 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

เกณฑ์การคัดเข้า

1. พยาบาลระดับปฏิบัติการ ปฏิบัติงานในหน่วยบริการผู้ป่วยในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือ
2. มีประสบการณ์การทำงานในโรงพยาบาลที่สังกัดอย่างน้อย 1 ปี

เกณฑ์การคัดออก

1. พยาบาลระดับปฏิบัติการที่อยู่ในช่วงของการลาหรือศึกษาต่อในระหว่างดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยจำแนกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ตามจำนวนปีของการทำงาน และประสบการณ์การด้านการวิจัย

2. แบบสอบถามความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากเครื่องมือของคอร์ทเทียสโตและคณะ (Kortteisto, Kaila, Komulainen, Mäntyranta, & Rissanen, 2010) ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามด้านความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ประกอบด้วยข้อคำถามนำ 1 ข้อ และข้อคำถามย่อย 5 ข้อ กำหนดคำตอบเป็นระดับคะแนนตามมาตรวัดการประเมินค่า (Rating Scale) 7 ระดับ ได้แก่ ไม่มีความตั้งใจเลย (1 คะแนน) ถึงตั้งใจมากที่สุด (7 คะแนน)

2.2 แบบสอบถามด้านทัศนคติในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ มีการกำหนดข้อคำถามนำในแต่ละตัวแปร 1 ข้อ ข้อคำถามย่อยจำนวน 3 ข้อ กำหนดคำตอบเป็นระดับคะแนนตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scales) 7 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างมาก (1 คะแนน) ถึงเห็นด้วยมากที่สุด (7 คะแนน)

2.3 แบบสอบถามด้านบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ มีการกำหนดข้อคำถามนำในแต่ละตัวแปร 1 ข้อ ข้อคำถามย่อยจำนวน 3 ข้อ กำหนดคำตอบเป็นระดับคะแนนตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scales) 7 ระดับ ได้แก่ ควรนำมาใช้ (1 คะแนน) ถึงควรนำมาใช้อย่างเต็มที่ (7 คะแนน)

แบบสอบถามข้อ 2.1-2.3 มีการกำหนดการแปลผลตามระดับคะแนนเฉลี่ยของคะแนนโดยรวมและรายข้อ 3 ระดับ ได้แก่ ช่วงคะแนน 1.00-3.00, 3.01-5.00 และ 5.01-7.00 หมายถึง ความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลมีอยู่ในระดับต่ำ ปานกลางและสูง ตามลำดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ทัศนคติต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index (CVI)) ในแต่ละตัวแปรเท่ากับ 1.0

ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับพยาบาลระดับปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือ ที่มีคุณสมบัติคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ทัศนคติต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลได้เท่ากับ 0.90, 0.70, 0.80 และ 0.70 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากงานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผ่านการอนุมัติตามหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรมการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงพยาบาลที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและหัวหน้างานการพยาบาลแต่ละงานการพยาบาล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และขออนุญาตพบผู้ประสานงาน

การวิจัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดของแบบสอบถาม และการสอบถามสิทธิในการเข้าร่วมหรือถอนตัวออกจากงานวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงวิธีการติดต่อผู้วิจัยหากมีข้อสงสัย ก่อนจะทำการส่งมอบเอกสารการวิจัยที่บรรจุในซองเอกสารปิดผนึก พร้อมกับรายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสุ่มจนครบทุกหน่วยงาน โดยผู้วิจัยมีการติดต่อและประสานงานกับผู้ประสานงานการวิจัยเป็นระยะเพื่อรับทราบ และแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามที่บรรจุในซองปิดผนึกและรวบรวมไว้ในกล่องบรรจุเอกสารคืนผู้วิจัยจากผู้ประสานงานการวิจัยประมาณ 1 สัปดาห์ ติดตามเอกสารคงค้างประมาณ 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นทำการประเมินและวิเคราะห์จำนวนความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา จำแนกความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด
2. วิเคราะห์ข้อมูลความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์กับความตั้งใจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยด้วยสถิติสหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman Rank Correlation) เนื่องจากผลการใช้สถิติทดสอบการกระจายข้อมูลโคลโมโกรอฟ-สเมอรโนฟ (Kolmogorov-Smonov test (KS)) พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรมีการแจกแจงไม่เป็นปกติ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามเอกสารเลขที่ 065/2565 วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 โดยอาสาสมัครการวิจัยจะได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการ รูปแบบ สิทธิ การปฏิบัติ ระยะเวลา ความเสี่ยง ความไม่สะดวกสบาย ประโยชน์ ค่าตอบแทน การป้องกันรักษาข้อมูลอาสาสมัคร รวมทั้งช่องทางการติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมผ่านผู้ประสานงานวิจัยและเอกสารข้อมูลสำหรับอาสาสมัครโครงการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 93.40 มีอายุอยู่ระหว่าง 23-60 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 93.10 มีประสบการณ์ตามจำนวนปีของการทำงาน 10-20 ปี ร้อยละ 26.00 และไม่มีประสบการณ์ด้านการวิจัยร้อยละ 54.70 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=393)

ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	26	6.60
หญิง	367	93.40
อายุ (Mean = 34.67 S.D. = 9.64, Min. = 23 Max. = 60)		
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	366	93.10
ปริญญาโท	27	6.90
ประสบการณ์ตามจำนวนปีของการทำงาน		
1 - 3 ปี	62	15.80
4 - 5 ปี	73	18.60
6 - 10 ปี	85	21.60
11 - 20 ปี	102	26.00
21 ปี ขึ้นไป	71	18.00
ประสบการณ์ด้านการวิจัย		
หัวหน้าโครงการวิจัย	30	7.60
เป็นผู้ร่วมวิจัย ช่วยเก็บข้อมูลวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล	146	37.20
ไม่มีประสบการณ์ด้านการวิจัย	215	54.70

2. ความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย

พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์โดยรวมของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 4.68, S.D. = 1.18) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าระดับความตั้งใจในการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากหลักฐานเชิงประจักษ์และความตั้งใจในการติดตามและประเมินผลของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อยู่ในระดับสูง (Mean = 5.16, S.D. = 1.27; Mean = 5.01, S.D. = 1.29 ตามลำดับ) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย (n=393)

ตัวแปร	(Mean)	(S.D.)	ระดับ
ความตั้งใจในการกำหนดประเด็นหรือปัญหาทางคลินิก	4.43	1.34	ปานกลาง
ความตั้งใจในการสืบค้นและรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์	4.44	1.38	ปานกลาง
ความตั้งใจในการประเมินคุณภาพหลักฐานเชิงประจักษ์	4.45	1.38	ปานกลาง
ความตั้งใจในการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากหลักฐานเชิงประจักษ์	5.16	1.27	สูง
ความตั้งใจในการติดตามและประเมินผลของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์	5.01	1.29	สูง
รวม	4.68	1.18	ปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่าง ทศนคติต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การรับรู้ในการควบคุมในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย

พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมนระหว่างทศนคติต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เท่ากับ 0.52, 0.54 และ 0.35 ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ปัจจัยมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกระดับปานกลางกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมนระหว่างทศนคติต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การรับรู้ในการควบคุมในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย (n=393)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์	ความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์(r_s)	ระดับ
ทศนคติในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์	0.52*	ปานกลาง
บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์	0.54*	ปานกลาง
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์	0.35*	ปานกลาง

*p-value < 0.01

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ในการศึกษาสามารถอภิปรายผล ดังนี้

ด้านความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โค้ต และคณะ (Cote, Gagnon, Houme, Abdeljelil, & Gagnon, 2012) ที่ได้ศึกษาความตั้งใจของพยาบาลโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ประเทศแคนาดา จำนวน 336 คน ในการบูรณาการหลักฐานการวิจัยและการตัดสินใจทางคลินิกภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและ พบว่า คะแนนเฉลี่ยความตั้งใจของพยาบาลในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติทางคลินิกอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากตามกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยอุปสรรคและปัจจัยด้านสมรรถนะของบุคคล ซึ่งในบริบทของโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย มีการสนับสนุนในเรื่องการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาล เพื่อการรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ แล้วพัฒนาเป็นคู่มือและแนวทางปฏิบัติสำคัญที่สอดคล้องกับการดำเนินงานขององค์กร จัดพิมพ์และแจกจ่ายให้แต่ละหน่วยงาน ในปัจจุบันได้พัฒนาเป็นระบบ Electronic Learning ทำให้สามารถเข้าไปศึกษาได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีความท้าทายในเรื่องการกำหนดแผนนโยบายที่ชัดเจน การพัฒนาสมรรถนะพยาบาลในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ตามกระบวนการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การพัฒนาทักษะด้านภาษา อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ฐานข้อมูลสำหรับการสืบค้นงานการพยาบาล ห้องสมุดหรือแหล่งรวบรวมเอกสารสำหรับพยาบาล รวมทั้งการสนับสนุนด้านเวลา และเปิดโอกาสให้พยาบาลสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการดูแลผู้ป่วยที่สอดคล้องตามหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งอาจส่งผลต่อระดับของความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลและทำให้ระดับคะแนนตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลลดลงอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย พบว่า ทักษะคิดต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกระดับปานกลางกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ของคอร์เทียสโต และคณะ (Kortteisto, Kaila, Komulainen, Mäntyranta, & Rissanen, 2010) ที่พบว่า ทักษะคิดเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจใช้แนวทางปฏิบัติทางคลินิกของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าทักษะคิดของพยาบาลต่อการบูรณาการหลักฐานการวิจัยและการตัดสินใจนำไปใช้ทางคลินิกมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกระดับปานกลางกับความตั้งใจการบูรณาการหลักฐานการวิจัยและการตัดสินใจนำไปใช้ทางคลินิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Cote, Gagnon, Houme, Abdeljelil, & Gagnon, 2012) จากทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบของแอปเปิลบายและคณะ (Appleby, Roskell, & Daly, 2017) ได้ข้อสรุปว่า ทักษะคิดเป็นปัจจัยที่ทำนายความตั้งใจที่เด่นชัดในกลุ่มพยาบาล ในด้านการบริหารพบว่า ทักษะคิดเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจที่จะใช้การบริหารจัดการโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญ (Guo, Berkshire, Fulton, & Hermanson, 2017) ซึ่งสามารถอธิบายว่า ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนทักษะคิดที่มีต่อพฤติกรรมเป็นความเชื่อ และ

การประเมินผลของบุคคลจากการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ หากบุคคลเชื่อว่าการกระทำนั้น ๆ มีคุณค่าและเกิดผลลัพธ์ด้านบวก บ่งบอกถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ๆ และจะส่งผลทำให้บุคคลเกิดเกิดความตั้งใจในการที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา หากบุคคลมีความเชื่อในลักษณะในทางตรงกันข้าม แสดงถึงการมีทัศนคติเชิงลบก็จะทำให้ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมลดน้อยลง (ภาคย์ ชูชื่น, 2557)

ผลการวิจัยนี้ยังพบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกระดับปานกลางกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโคต และคณะ (Cote, Gagnon, Houme, Abdeljelil, & Gagnon, 2012) ที่พบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญสถิติกับความตั้งใจในการบูรณาการหลักฐานการวิจัยและการตัดสินใจทางคลินิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยโกดิน และคณะ (Godin, Naccache, Morel, & E' bacher, 2000) ระบุว่าบุคคลอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้หลัก Universal Precaution ของพยาบาลขณะเจาะเลือดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพื่อนพยาบาล หัวหน้างาน กรรมการป้องกันโรคติดเชื้อ ผู้ป่วยที่มีความรู้ สมาชิกในครอบครัว และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพอื่น ๆ ที่ทำงานในโรงพยาบาล กลุ่มบุคคลอ้างอิงดังกล่าว ส่วนคอรัทเทียสโต และคณะ (Kortteisto, Kaila, Komulainen, Mäntyranta, & Rissanen, 2010) ระบุว่าเพื่อนร่วมวิชาชีพเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของพยาบาลในการใช้แนวทางปฏิบัติทางคลินิกในการดูแลผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คล้ายคลึงกับการศึกษาที่พบว่า ผู้บริหารระดับต้นและระดับกลาง เพื่อนร่วมงานด้านการพยาบาลแพทย์และผู้ป่วยเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้แตกต่างจากการศึกษา ของ กูโอ และคณะ (Guo, Berkshire, Fulton, & Hermanson, 2017) ที่พบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงไม่เป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจตั้งใจใช้วิธีการบริหารจัดการโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของผู้บริหารงานด้านการดูแลสุขภาพของสหรัฐอเมริกาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่ออธิบายตามกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เอะเซน (Ajzen, 1991) ได้กล่าวถึงความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมเป็นผลมาจากบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงซึ่งเป็นการรับรู้ถึงแรงผลักดันจากสังคมรอบข้างที่ต้องการให้บุคคลนั้น ๆ กระทำหรืองดการกระทำในเรื่องหรือประเด็นนั้น ๆ ที่เป็นผลมาจากของความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลอ้างอิง (Normative Beliefs) หมายถึง ความเชื่อที่มาจากการอ้างอิงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ ทั้งที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมในเรื่องหรือประเด็นนั้น ๆ ดังนั้น บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงจึงเกิดจากการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความคาดหวังและปฏิกิริยาที่มาจากบุคคลที่มีความสำคัญต่อบุคคลคนนั้นให้กระทำหรืองดการกระทำในเรื่องหรือประเด็นนั้น ๆ (Normative Expectations) และเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามความประสงค์ของบุคคลที่มีความสำคัญต่อบุคคลคนนั้น (Motivation to Comply) โดยกลุ่มอ้างอิงที่สำคัญ ได้แก่ เพื่อน ครอบครัว แฟน พี่น้องและสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว กล่าวคือ หากบุคคลที่มีความสำคัญต่อบุคคลคนนั้นคาดหวังให้มีการปฏิบัติหรือกระทำในประเด็นนั้น ๆ แล้วบุคคลคนนั้นปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมตามความประสงค์ของบุคคลสำคัญ แสดงถึงบุคคลคนนั้นได้รับแรงผลักดันจากสังคมรอบข้างและส่งผลให้บุคคลมีความตั้งใจในการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมออกมา หากบุคคลมีการรับรู้ในลักษณะตรงกับข้ามจะเป็นสิ่งที่แสดงถึงการไม่มี

แรงผลักดันจากสังคมรอบข้างและไม่ส่งผลต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรม (อนุวัตร จุลินทร, ดุษฎี โยเหลา และเพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ, 2562) ซึ่งจากการทบทวนการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกทั้งในระดับต่ำถึงระดับสูง อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทาง (Ajzen, 1991)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกระดับปานกลางกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ฟอสมแมน และคณะ (Forsman, Wallin, Gustavsson, & Rudman, 2012) ที่พบว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุม ในการนำหลักฐานจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการนำหลักฐานจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลจากการศึกษาสหสัมพันธ์โดยวิธีการสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) ของรามิสและคณะ (Ramis, Chang, & Lisa Nissen, (2019) ที่พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่อยู่ในแบบจำลอง 4 ใน 5 แบบจำลอง ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การสืบค้น การนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปประยุกต์ใช้และการประเมินผลจากการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจของพยาบาลหลังจบการศึกษาระดับปริญญาตรีในการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ปัจจัยดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจแล้วยังเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจของพยาบาลในการบูรณาการให้หลักฐานการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Cote, Gagnon, Houme, Abdeljelil, & Gagnon, 2012) เป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจในการใช้แนวทางปฏิบัติทางคลินิกของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Kortteisto, Kaila, Komulainen, Mäntyranta, & Rissanen, 2010) และเป็นปัจจัยที่ทำนายความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Labraguea et al., 2020) อีกด้วย กูโอ และคณะ (Guo, Berkshire, Fulton, & Hermanson, 2017) จึงได้ให้ข้อสรุปไว้ว่าปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุม เป็นปัจจัยทำนายที่มีความชัดเจนที่สุดอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจใช้วิธีการบริหารจัดการโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เมื่ออธิบายตามกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เอจเซน (Ajzen, 1991) ได้ระบุว่าส่วนหนึ่งของความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมเป็นผลมาจากการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมซึ่งเป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับระดับความยากหรือง่ายในการที่จะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ในเรื่องนั้น ๆ ออกมาเป็นผลมาจากปัจจัย 2 ปัจจัย ได้แก่ ความเชื่อในการควบคุมและการรับรู้ระดับอำนาจการควบคุม นอกจากนี้ ผลจากการทบทวนการศึกษาที่ผ่านมาของ เอจเซน พบว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกและเป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจแสดงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้บริหารทางการพยาบาลควรสนับสนุนให้พยาบาลเกิดความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยการเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เช่น การสร้างบรรยากาศให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ผ่านการกำหนดนโยบายและแผนที่ชัดเจน สร้างบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในหน่วยงาน ลดปัจจัยอุปสรรคในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านเวลา เสริมปัจจัยสนับสนุนการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เช่น ระบบคอมพิวเตอร์และฐานข้อมูลทางการพยาบาลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ห้องสมุดเพื่อการสืบค้นข้อมูล เร่งพัฒนาสมรรถนะพยาบาลที่สอดคล้องตามกระบวนการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการวิจัย รวมทั้งเปิดโอกาสให้พยาบาลมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติทางการพยาบาล ซึ่งจะทำให้พยาบาลมีระดับการรับรู้ความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปัจจัยอุปสรรคและหรือปัจจัยส่งเสริมในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์กับความตั้งใจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาล
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทำนายความตั้งใจของพยาบาลในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยทุกภูมิภาคของประเทศ
4. ควรศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยารัตน์ ต้นสุวรรณ, นันทวัน สุวรรณรูป และนันทิยา วัฒนา. (2562). การรับรู้อุปสรรคการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ทัศนคติ และประสบการณ์ การวิจัยต่อการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา*, 25(2), 25-40.
- ธีรารักษ์ นำนานนท์, วิลาวัณย์ พิเชียรเสถียร และอุษณีย์ จินตะเวช. (2558). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์. *พยาบาลสาร*, 42, 49-60.
- บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. (2550). *ระเบียบวิธีการวิจัย The methodology in nursing research*. กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไออินเตอร์มีเดีย.
- ภาคย์ ชูชื่น. (2557). *ระดับการยอมรับของลูกค้ต่อการประชาสัมพันธ์ของการประชาสัมพันธ์ภาคสาขาเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือ. (2565). ข้อมูลวิสัยทัศน์ พันธกิจ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือ. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2566 จาก <https://med.nu.ac.th/nuh/index.php/pages/vision>
- ศศิวิมล ศิริรักษ์, ทศนี ประสภกิตติคุณ และอาภาวรรณ หนูคง. (2559). ปัจจัยทำนายการปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ของพยาบาลเด็ก. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 34(1), 5-15.
- สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2550). *แนวทางการพัฒนาระบบบริการทุติยภูมิและตติยภูมิ*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อนุวัตร จุลินทร, ดุษฎี โยเหลา และเพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ. (2562). ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน: การนำไปประยุกต์ใช้ด้านธุรกิจ. *Humanities, Social Sciences, and Arts*, 12(5), 128-145.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Alatawi, M., et al. (2020). Barriers of implementing evidence-based practice in nursing profession: A literature review. *American Journal of Nursing Science*, 9(1), 35-42. <https://doi.org/10.11648/j.ajns.20200901.16>
- Appleby, B., Roskell, C., & Daly, W. (2017). What are health professionals' intentions toward using research and products of research in clinical practice? A systematic review and narrative synthesis. *Collection of Nursing*, 3, 1-12.
- Atakro, C. A., et al. (2020). Knowledge, attitudes, practices and perceived barriers of evidence-based practice among registered nurses in a Ghanaian Teaching Hospital. *International Journal of Africa Nursing Sciences*, 12, 100204. <https://doi.org/10.1016/j.ijans.2020.100204>
- Cote, F., Gagnon, J., Houme, P. K., Abdeljelil, A. B., & Gagnon, M. P. (2012). Using the Theory of Planned Behaviour to predict nurses' intention to integrate research evidence into clinical decision-making. *Journal of Advance Nursing*, 68(10), 2289-2298. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.20110.05922.x>
- Dessie, G., Jara, D., Alem, G., Mulugeta, H., Zewdu, T., & Wagn, F. (2017). Evidence-based practice and associated factors among health care providers working in public hospitals in northwest ethiopia during 2017. *Current Therapeutic Research*, 93, 100613. <https://doi.org/10.1016/j.curtheres.2020.100613>
- Forsman, H., Wallin, L., Gustavsson, P., & Rudman, A. (2012). Nursing students' intentions to use research as a predictor of use one year post graduation: A prospective study. *International Journal of Nursing Studies*, 49, 1155-1164. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2012.04.002>

- Godin, G., Naccache, H., Morel, S., & E' bacher, M. F. (2000). Determinants of nurses' adherence to Universal precautions for venipunctures. *American Journal of Infection Control*, 28(5), 359-364. <https://doi.org/10.1067/mic.2000.107594>
- Guo, R., Berkshire, S. D., Fulton, L. V., & Hermanson, P. M. (2017). Predicting intention to use evidence-based management among U.S. healthcare administrators: Application of the theory of planned behavior and structural equation modeling. *International Journal of Health Care Management*, 12, 25-32. <https://doi.org/10.1080/20479700.2017.1336856>
- Haluza, D., Jungwirth, D., & Gahbauer, S. (2021). Evidence-based practices and use among employees and students at an Austrian Medical University. *Journal of Clinical Medicine*, 10(19), Article 4438. <https://doi.org/10.3390/jcm10194438>
- Hashish, E. A. A., & Alsayed, S. (2020). Evidence-based practice and its relationship to quality improvement: A cross-sectional study among egyptian nurses. *The Open Nursing Journal*, 14, 254-262. <https://doi.org/10.2174/1874434602014010254>
- Jylha, V., Oikarainen, A., Perala, M. L., & Holopainen, A. (2017). *Facilitating evidence-based practice in nursing and midwifery in the WHO European Region*. Retrieved September 2023 from https://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0017/348020/WH06_EBP_report_complete.pdf
- Kortteisto, T., Kaila, M., Komulainen, J., Mäntyranta, T., & Rissanen, P. (2010). Health care professionals' intentions to use clinical guidelines: A survey using the theory of planned behaviour. *Implementation Science*, 5, 51. <https://doi.org/10.1186/1748-5908-5-51>
- Labraguea, L. J., et al. (2020). Capability beliefs and the intention to adopt evidence based practices in the future among nursing students: An international study. *Journal of Professional Nursing*, 36(5), 301-307.
- Li, S., & Zhu, X. (2019). Evidence-based practice: Knowledge, attitudes, implementation, facilitators, and barriers among community nurses-systematic review. *Medicine*, 98(39), e17209. <https://doi.org/10.1097/MD.00000000000017209>
- Naz, H., & Ganaie, N., A. (2024). Evidence-based practice in nursing: A comprehensive Review. *Clinical Medicine and Health Research Journal*, 3(6), 713-715. <https://doi.org/10.18535/cmhrj.v3i6.254>

- Ramis, M. A., Chang, A., & Lisa Nissen, L. (2019) Factors influencing undergraduate students' intention to use evidence-based practice after graduation: Development and validation of a theory-based prediction model. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 16(5), 397-407.
- Shrestha, S., Deoisres, W., & Khumyu, A. (2018). Knowledge attitude perceived barriers and evidence-based nursing practice among nurses at tertiary level hospital in Dharan, Nepal. *Thai Pharmaceutical and Health Science Journal*, 13(1), 39-45.
- Steglitz, J., Warnick, J. L., Hoffman, S. A., Johnston, W., & Spring, B. (2015). Evidence-based practice. *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, 8, 331-338.
- Yoo, J. Y., Kim, J. H., Kim, J. S., Kim, H. L., & Ki, J. S. (2019). Clinical nurses' beliefs, knowledge, organizational readiness and level of implementation of evidence-based practice: The first step to creating an evidence-based practice culture. *PLOS ONE*, 14(12), e0226742. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0226742>
- Zegers, M., Hesselink, G., Geense, W., Vincent, C., & Wollersheim, H. (2016). Evidence-based interventions to reduce adverse events in hospitals: A systematic review of systematic reviews. *British Medical Journal*, 6, e012555. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-012555>